

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

JUNIE 2017

**EKONOMIE V1
MEMORANDUM**

PUNTE: 150

Hierdie memorandum bestaan uit 19 bladsye.

AFDELING A (VERPLIGTEND)**VRAAG 1****1.1 MEERVOUDIGEKEUSE-VRAE**

- 1.1.1 B produksie ✓✓
- 1.1.2 C lekkasies ✓✓
- 1.1.3 B vry-swewende ✓✓
- 1.1.4 C afname in mineraal uitvoere ✓✓
- 1.1.5 A leidende ✓✓
- 1.1.6 A ekstrapolasie ✓✓
- 1.1.7 B die voorkoming van storting (dumping) ✓✓
- 1.1.8 B progressiewe ✓✓ (8 x 2) (16)

1.2 PAS-ITEMS

- 1.2.1 D – Produsente en verbruikers kan enige plek in die wêreld goedere en dienste koop en verkoop. ✓
- 1.2.2 I – Die verhouding tussen uitvoerpryse en invoerpryse. ✓
- 1.2.3 G – Bied geleenthede vir leen en besparing ✓
- 1.2.4 F – Besteding deur ondernemings op kapitaalgoedere ✓
- 1.2.5 B – Goedere wat nie-mededingend in verbruik is ✓
- 1.2.6 C – 'n Sakesiklus veroorsaak deur innovasie, oorloë, ens. ✓
- 1.2.7 A – Styging in reële BBP. ✓
- 1.2.8 E – Die toestand van 'n ekonomie waar niemand beter daaraan toe is sonder om iemand anders slegter daaraan toe te maak nie ✓ (8 x 1) (8)

1.3 IDENTIFISEER DIE BEGRIP

1.3.1 Phillips-kurwe ✓ ✓

1.3.2 Subsidies ✓

1.3.3 Vaste koers ✓

1.3.4 Huishoudings/verbruikers ✓

1.3.5 Oordragbetalings ✓

1.3.6 Globalisasie/internasionale handel ✓ (6 x 1) (6)

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B

Beantwoord TWEE van die drie vrae uit hierdie afdeling in die ANTWOORDEBOEK.

VRAAG 2: MAKRO-EKONOMIE**2.1.1 Noem TWEE voorbeelde van nie-duursame goedere.**

- Voedsel/drinkgoed ✓
 - Brandstof ✓
- (Aanvaar enige ander toepaslike antwoord.) (Enige 2 x 1) (2)

2.1.2 Hoe sal buitelandse direkte investering die Suid-Afrikaanse ekonomie bevoordeel?

- Voorsien kapitaal vir nuwe ondernemings / uitbreiding van bestaande ondernemings / toenemende mededinging. ✓✓
 - Toename in inkome / inkome vir besighede / staat / hoër winste. ✓✓
 - Skep meer werksgeleenthede / verbeter die lewenspeil. ✓✓
 - Verhoog ekonomiese groei. ✓✓
 - Diversifiseer die ekonomie / 'n wyer reeks produkte. ✓✓
 - Bring nuwe tegnologie en kennis in. ✓✓
- (Aanvaar enige ander toepaslike antwoord.) (Enige 1 x 2) (2)

2.2 DATARESPONS**2.2.1 Watter berekeningsmetode is in die bostaande tabel gebruik om die bruto binnelandse produk te bereken?**

- Inkome-metode ✓ (1)

2.2.2 Noem EEN voorbeeld van belasting op produkte.

- BTW ✓
 - Sondebelasting / aksynsbelasting ✓
 - Brandstofheffing ✓
- (Enige 1 x 1) (1)

2.2.3 Benoem die ontbrekende item (A).

BBP teen basiese pryse ✓✓ (2)

2.2.4 Hoe sal jy BBP na BNP omskakel?

BBP plus primêre inkome van die res van die wêreld ✓ minus primêre inkome aan die res van die wêreld ✓ / BBP plus / minus netto inkome. ✓ (2)

2.2.5 Bereken die vergoeding van werkers as 'n persentasie van die BBP teen markpryse in 2013. Toon ALLE berekeninge.

$$1\,576/3\,385 \checkmark \times 100 \checkmark = 46,55\% \checkmark\checkmark \text{ of } 47\% \checkmark\checkmark \quad (4)$$

2.3 DATARESPONS

2.3.1 Wat word deur die lyn $E = Y$ in bostaande grafiek voorgestel?

- Besteding is gelyk aan inkome. $\checkmark\checkmark$
- Dit verteenwoordig die verskeie ewewigposisies met toenemende besteding. $\checkmark\checkmark$ (2)

2.3.2 Omskryf die begrip *vermenigvuldiger*.

- Die vermenigvuldiger omskryf die feit dat verandering in besteding/uitgawes 'n uitwerking op inkome het wat meer is as die oorspronklike verandering in besteding. $\checkmark\checkmark$
- Dit omskryf die verhouding tussen die verandering in die vlak van insputings en die gevolglike verandering in die ewewigsvlak van uitset. $\checkmark\checkmark$
(Aanvaar enige ander toepaslike antwoord.) (2)

2.3.3 Verduidelik die verhouding tussen die vermenigvuldiger en die marginale verbruik geneigdheid (mvg).

Hoe groter die mvg, hoe groter is die vermenigvuldiger, hoe kleiner die mvg, hoe kleiner is die vermenigvuldiger. $\checkmark\checkmark$ (2)

2.3.4 Bereken die vermenigvuldiger vir die bogenoemde scenario. Toon ALLE berekeninge.

$$\begin{aligned} K &= 1/1 - mvg \\ &= 1/1/1 - 0,5 \checkmark \\ &= 1/0,5 \checkmark \\ &= 2 \checkmark\checkmark \end{aligned} \quad (4)$$

2.4 Onderskei tussen *reële vloei* en *geldvloei* in die ekonomiese kringloop model.

Reële vloei

- Die vloei van goedere en dienste tussen die verskillende deelnemers word reële vloei genoem. ✓✓

Dit sluit in:

- Produksiefaktore van huishoudings na besighede. ✓✓
- Goedere en dienste van besighede na huishoudings. ✓✓
- Goedere en dienste van die regering. ✓✓
- Goedere en dienste van die buiteland na die huishoudings, besighede en die regering (invoere). ✓✓
- Goedere en dienste na die buiteland (uitvoere). ✓✓ (Enige 2 x 2)

Geldvloei

- Die vloei van goedere en dienste tussen die verskillende deelnemers word reële vloei genoem. ✓✓

Dit sluit in:

- Betaling vir produksiefaktore in die vorm van huur, wins, lone en salarisse en rente van ondernemings aan huishoudings. ✓✓
- Betaling van goedere en dienste deur huishoudings en besighede aan die regering. ✓✓
- Betaling van belastinge deur huishoudings en besighede aan die regering. ✓✓
- Betalings vir uitvoere deur die buitelandse sektor. ✓✓
(Aanvaar enige toepaslike antwoorde.) (Enige 2 x 2) (8)

2.5 Hoe kan die vestiging van meer arbeidsintensiewe nywerhede, Suid-Afrika bevoordeel?

- Verskaf meer werksgeleenthede. ✓✓
- Gebruik vakmanne, tegnikuste en ingenieurs wat sal lei tot ekonomiese groei en ekonomiese ontwikkeling. ✓✓
- Verwerk meer hulpbronne. ✓✓
- Oordrag van 'n groot verskeidenheid vaardighede aan werkers.
bv. mynbou, landbou en vervaardigingsnywerhede. ✓✓
(Aanvaar enige toepaslike antwoord.) (Enige 4 x 2)(Maks. 8) (8)

[40]

VRAAG 3: MAKRO-EKONOMIE

3.1.1 **Noem TWEE aanwysers wat verwant aan internasionale handel is.**

- Ruilvoet ✓
- Wisselkoers ✓ (2 x 1) (2)

3.1.2 **Hoe beïnvloed die depresiasie van die rand die uitvoere van goedere en dienste?**

- Daar sal 'n toename in uitvoere wees ✓✓
- Goedere en dienste sal goedkoper vir internasionale kopers wees. ✓✓
(Aanvaar enige ander toepaslike antwoord.) (Enige 1 x 2) (2)

3.2 **DATARESPONS**

3.2.1 **Noem EEN handelsmerk, uit die uittreksel, wat van Korea ingevoer word.**

Samsung / Hyundai ✓ (1)

3.2.2 **Met verwysing na die uittreksel, identifiseer die uitdaging wat Suid-Afrika in die gesig staar, ten einde in die internasionale markte sukses te behaal.**

Mededinging in 'n onregverdige internasionale ekonomie. (1)

3.2.3 **Verduidelik die begrip *beskerming* kortliks.**

Beskerming verwys na regeringsbeleide en regulasies wat ontwerp is om plaaslike produsente van goedere en dienste te bevoordeel in hul mededinging met ingevoerde goedere en help hulle dus om te oorleef.

(Aanvaar enige ander toepaslike antwoord.) (Enige 1 x 2) (2)

3.2.4 **Watter maatstawwe kan die regering gebruik, ten einde te verseker dat plaaslike nywerhede beskerm word?**

Die regering kan:

- Stel invoerkwotas in. ✓✓
- Hef hoër tariewe op ingevoerde goedere. ✓✓
- Verban sekere goedere wat voorheen ingevoer is / beperk sekere goedere wat voorheen ingevoer is. ✓✓
(Aanvaar enige ander toepaslike antwoord.) (Enige 1 x 2) (2)

3.2.5 In jou eie woorde, hoe kan plaaslike ondersteuning die Suid-Afrikaanse ekonomie 'n hupstoot gee?

Deur uitvoere:

- Surplus produksie. ✓✓
- Buitelandse valuta word vir die land verdien. ✓✓
- Werksgeleenthede word geskep. ✓✓
- Toenemende verbruik van plaaslik geproduseerde produkte vind plaas. ✓✓

(Aanvaar enige ander toepaslike antwoord.) (Enige 2 x 2) (4)

3.3 DATARESPONS

3.3.1 By watter stadium, in bostaande grafiek, ondervind die ekonomie inflasie?

Voorspoed / Boom ✓✓ (1 x 2) (2)

3.3.2 Omskryf die begrip *sakesiklus*.

- Dit verwys na die opeenvolgende periodes van stygende en dalende ekonomiese aktiwiteit. ✓✓

(Aanvaar enige anders toepaslike antwoord.) (1 x 2) (2)

3.3.3 Wat word deur die tendenslyn aangetoon?

- Dit toon die algemene rigting van die ekonomie aan. ✓✓
- Die tendenslyn verteenwoordig die gemiddelde posisie van 'n sakesiklus. ✓✓

- Die tendenslyn dui op 'n groeiende ekonomie. ✓✓
- (Aanvaar enige ander toepaslike antwoord.) (Enige 1 x 2) (2)

3.3.4 Verduidelik hoe die regering ekonomiese aktiwiteit kan stimuleer in 'n poging om die sakesiklus uit te stryk.

- Gebruik uitbreidende monetêre beleide, bv. verlaging van rentekoerse. ✓✓
- Gebruik uitbreidende fiskale beleide, bv. die verlaging van belasting. ✓✓
- Verhoogde regeringsbesteding, bv. kapitaal investering projekte. ✓✓

(Aanvaar enige ander toepaslike antwoord.) (Enige 2 x 2) (4)

3.4 Hoe doeltreffend is internasionale handel vir Suid-Afrika?

- A.g.v. spesialisasie kan Suid-Afrika se tekstielvervaardigers nie met Chinese produsente meeding nie en moet hulle hulle deure sluit. ✓✓
 - Dit lei tot baie werkers wat hul werk verloor en dit sal deur die regering aangespreek en bestuur word. ✓✓
 - Suid-Afrika het meer minerale wat dit kan gebruik, maar minder olie as wat nodig is. ✓✓
 - Baie SA maatskappye probeer hulself vestig in Afrika-lande ten einde die koopkrag van miljoene mense te verseker. ✓✓
 - Massaproduksie behoort altyd tot verhoogde vraag te lei. ✓✓
 - Produsente kan produksie doeltreffendheid verhoog – meer plaaslike produksiefaktore sal aangewend word en 'n hoër lewenspeil sal materialiseer. ✓✓
 - Internasionale handel is die hart van globalisasie ✓✓ bv. in IT, kommunikasie en vervoer. ✓
 - Uitgebreide handel sal meer internasionale handel stimuleer. ✓✓
 - Plaaslike ekonomiese groei volg met verdere toename in lewenstandaard. ✓✓
- (Aanvaar enige ander toepaslike antwoord.) (Enige 4 x 2) (8)

3.5 Watter impak sal 'n tekort op die lopende rekening op die ekonomie hê?

- Dit sal 'n negatiewe uitwerking op die ekonomie hê. ✓✓
 - Buitelandse valuta-reserwes sal verminder / Misluk om internasionale skuld te delg. ✓✓
 - Plaaslike pryse van goedere en dienste sal hoër wees / verhoog en lei tot inflasie / ingevoerde inflasie. ✓✓
 - Dit sal 'n negatiewe uitwerking op ekonomiese groei het. ✓✓
 - Verseker werkers in 'n maatskappy, word nie in 'n posisie geplaas as gevolg van hulle ras nie. ✓✓
 - Hulle word bevorder en aangemoedig om op te beweeg in die hiërargie indien hulle aan die minimum kriteria voldoen. ✓✓
- (Aanvaar enige ander toepaslike antwoord.) (Maks. 8) (8)

[40]

VRAAG 4: MAKRO-EKONOMIE**4.1 4.1.1 Noem enige TWEE vorme van invoervervanging.**

- Tariewe ✓
- Kwotas ✓
- Subsidie ✓
- Wisselkoers-beheer ✓
- Fisiese beheer ✓

(2 x 1) (2)

4.1.2 Hoe het die regering ekonomiese regverdigheid bevorder kragtens sy opvoedkundige verpligtinge?

- Skool voedingskemas (gesubsidieer)
- Gratis handboeke aan sommige skole.
- Geen-fooi skole in sommige areas
(Aanvaar enige ander toepaslike antwoord.)

(Enige 2 x 1) (2)

4.2 DATARESPONS**4.2.1 Wat stel die amplitude van 'n sakesiklus voor?**

- Dit demonstreer die krag van onderliggende kragte. ✓✓
- Dit demonstreer die omvang van verandering. ✓✓
- Dit toon die uitwerking van ekonomiese aktiwiteite. ✓✓
- 'n Groot amplitude toon die sterkte van onderliggende kragte. ✓✓
- Hoe groter die amplitude, hoe meer buitensporig is verandering wat mag plaasvind ✓✓ / dit toon hoe diep en hoe hoog die resessie gaan wees. ✓✓
- Die amplitude demonstreer die afstand van die pieke na trôe, gemeet vanaf die tendenslyn. ✓✓

(Enige 1 x 2) (2)

4.2.2 Definieer die begrip lengte.

- Dit verwys na die tyd wat dit die ekonomie neem om van een piek na 'n ander te beweeg / en van een trog na 'n ander. ✓✓

(Enige 1 x 2) (2)

4.2.3 Identifiseer 'n leidende aanwyser uit bostaande uittreksel.

Ruimte vir advertensies van werksgeleenthede. ✓✓

(1 x 2) (2)

4.2.4 **Verduidelik bewegende gemiddeldes as 'n eienskap wat voorspelling onderlê.**

- Dit is 'n metode van herhalende berekening van 'n reeks verskillende gemiddelde waardes oor 'n tydreeks, ten einde 'n gladde kurwe te verkry. ✓✓
- Dit skakel korttermyn skommeling uit. ✓✓
- Die tendenslyn is 'n tipiese voorbeeld van bewegende gemiddeldes. ✓✓ (Enige 2 x 2) (4)

4.3 **DATARESPONS**

4.3.1 **Watter aanbod-kurwe dui op 'n afname in die aanbod van dollars?**

A2A2 ✓ (1)

4.3.2 **Watter soort wisselkoers-stelsel word tans in Suid-Afrika gebruik?**

Vry-swewende wisselkoers-stelsel ✓ (1)

4.3.3 **Verduidelik die begrip *wisselkoers*.**

Dit is die prys van een geldeenheid in terme van 'n ander. ✓✓ (2)

4.3.4 **Noem EEN faktor wat tot 'n toename in die aanbod van dollars kan lei.**

- Styging in die aantal VSA toeriste wat Suid-Afrika besoek. ✓✓
- Toename in invoere van SA na die VSA. ✓✓ (Aanvaar enige ander toepaslike antwoord.) (Enige 1 x 2) (2)

4.3.5 **Gebruik bostaande grafiek om die uitwerking van die toename in die aanbod van dollars op die R/US\$ wisselkoers, te verduidelik.**

VSA\$ – Depresieer ✓

Rede: Die aanbod van dollars styg van AA na A1A1 en die ewewigspunt skuif van E na E1. ✓✓

Die prys van dollars sal vasgestel word by P1 wat laer is. ✓✓

R – Appresieer ✓

Rede: Die vraag na rand neem toe van VV na V1V1 en die ewewigspunt skuif van E na E1. ✓✓

Die prys van rand sal vasgestel word by P1 wat hoër is. ✓✓ (Enige 2 x 2) (4)

4.4 Onderskei tussen *eksogene* en *endogene* verduidelikings van 'n sakesiklus.

Eksogene:

- Markte is inherent stabiel. ✓✓
- Word ook verwys na as monetariste. ✓✓
- Eksterne redes vir sakesiklus is:
 - Weersomstandighede ✓
 - Skokke ✓
 - Strukturele veranderinge ✓
- As wanbalanse ontwikkel, sal die markkragte van vraag en aanbod altyd die mark na die ewewig terugbring. ✓✓
- Mees belangrike oorsake van ekonomiese skommeling is:
 - Ontoepaslike regeringsbeleide ✓✓
 - Regering behoort nie in te meng nie ✓✓
- Die dik tendenslyn verteenwoordig die normale vordering van die groeiende ekonomie. ✓✓
- Die sikliese bewegings rondom die tendenslyn is die werklike roete wat die ekonomie volg ✓✓ (Enige 2 x 2)

Endogene

- Die vlak van ekonomiese aktiwiteit oorskiet en onderskiet die ekonomie se groeipad konstant en onreëlmatig. ✓✓
- Markte is inherent onstabiel. ✓✓
- Dit word dikwels die Keynesiaanse siening genoem. ✓
- Prysmeganisme misluk om vraag en aanbod te koördineer. ✓✓
- Regerings behoort nie in te meng in die ekonomiese prosesse, ten einde die sakesiklus glad te stryk nie. ✓✓
- Die ekonomie se potensiële groeipad word aangedui deur die dun swart lyn. ✓✓
- Die dik sikliese bewegings daar rondom is die werklike roete wat die ekonomie volg. ✓✓
- Mees belangrikste oorsake van ekonomiese skommeling is indirekte skakels en wanpassing. ✓✓ (Enige 2 x 2)(Maks. 8) (8)

4.5 **Evalueer die sukses van ekonomiese groei en prysstabiliteit as deel van die regering se makro-ekonomiese doelwitte.**

Ekonomiese groei

- Ekonomiese groei is aan die afneem oor die afgelope vyf jaar. ✓✓
- Die gemiddelde groeikoers is laer as 5%. ✓✓
- Dit het 'n negatiewe uitwerking op die vermoë van die ekonomie om werk te skep. ✓✓ (Enige 2 x 2)

Prysstabiliteit

- Inflasie is oor die algemeen in die koers van 3% tot 6%. ✓✓
 - Alhoewel dit onlangs buite die koers was, ✓✓ a.g.v. hoë produksiekoste soos lone en oliepryse. ✓✓
(Aanvaar enige ander toepaslike antwoorde.) (Enige 2 x 2) (Maks. 8) (8)
- [40]**

TOTAAL AFDELING B: 80

AFDELING C

Beantwoord EEN van die volgende twee vrae in hierdie afdeling.

STRUKTUUR VAN OPSTEL	PUNTE-TOEKENNING
Inleiding	Maks. 2
Liggaam: <ul style="list-style-type: none"> • Hoofgedeelte: Bespreek in besonderhede/Diepgaande bespreking/Ondersoek/Bespreek krities/Ontleed (Analiseer)/Vergelyk/Evalueer/Oonderskei/Verduidelik/Assesseer/Debatteer • Addisionele gedeelte: Gee eie mening/Bespreek krities/Evalueer/ Evalueer krities/Teken 'n grafiek en verduidelik/Gebruik die gegewe grafiek en verduidelik/Voltooi die gegewe grafiek/Bereken/Lei af/Vergelyk/ Verduidelik/Oonderskei/Interpreteer/Debatteer kortliks/Hoe?/Stel voor 	Maks. 26 Maks. 10
Slot Enige toepaslike hoër orde slot wat die volgende behoort in te sluit: <ul style="list-style-type: none"> • 'n Kort opsomming van wat bespreek is / ontleed sonder om reeds genoemde feite, in die inhoud, te herhaal • 'n Mening of gewaardeerde oordeel oor die bespreekte feite • Addisionele ondersteunende inligting om bespreking te versterk / ontleding • 'n Teenstrydige sienswyse met motivering, indien vereis • Aanbevelings 	Maks. 2
TOTAAL	40

VRAAG 5: MAKRO-EKONOMIE**40 PUNTE–40 MINUTE**

Die privaat sektor is nie altyd volmaak in die toekenning van hulpbronne nie en probleme kan voorkom wanneer die openbare sektor inmeng om sekere goedere en dienste te lewer.

- Bespreek die probleme van openbare sektor voorsiening. (26 punte)
- Hoe kan die Suid-Afrikaanse regering doeltreffendheid in dienslewering verbeter? (10 punte)

Inleiding

Die regering reageer op markmislukkings deur staatsbeheerde ondernemings te stig en te onderhou, ten einde openbare goedere en dienste te voorsien. ✓✓

(Aanvaar enige ander toepaslike definisie.)

(Maks. 2)

Inhoud

➤ Aanspreeklikheid ✓

- Daar word vereis dat 'n verduideliking gegee word van iemand se besluite, optredes en bestedings oor 'n periode van tyd. ✓✓
- Daar is meganismes vir evaluering van die regering se ekonomiese en finansiële prestasies. ✓✓
- Dat die vereiste hoeveelhede en kwaliteit goedere en dienste gelewer word, waarvoor belastinge gehef word. ✓✓
- Dat monopolieë, korrupsie, nepotisme, onbevoegdheid en apatie nie plaasvind nie. ✓✓
- Twee belangrike elemente van aanspreeklikheid is deelname en deursigtigheid. ✓✓
- Ministeriële verantwoordelikhede bv. die ministers van regeringsdepartemente is verantwoordelik vir besluite, optredes en bestedings. ✓✓
- Parlementêre bevraging ontstaan en lede van regeringsdepartemente moet reageer. ✓✓
- Die Nasionale Tesourie is verantwoordelik vir tesourie-beheer. ✓✓
- Die ouditeur-generaal lewer jaarliks 'n skriftelike verslag oor regeringsdepartemente. ✓✓

➤ Doeltreffendheid ✓

- Openbare goedere word doeltreffend voorsien as Pareto-doeltreffendheid bereik word. ✓✓
- As hulpbronne op so 'n manier toegeken word dat niemand beter daaraan toe kan wees, sonder om iemand anders slegter daaraan toe te maak nie. ✓✓
- Burokrasie, die amptelike reëls en prosedures / onsensitiwiteit vir die behoeftes van hulle kliënte. ✓✓
- Onbevoegdheid – die gebrek aan vaardigheid of die vermoë om 'n taak suksesvol te voltooi. ✓✓
- Mag onvoldoende kwalifikasies hê / of 'n houding van apatie. ✓✓
- Korrupsie – die uitbuiting van 'n persoon se posisie vir persoonlike gewin / neem van omkoopgeld, pleeg van bedrog, nepotisme. ✓✓

(Maks 1 punt vir voorbeelde)

➤ Die probleem van assessering van behoeftes ✓

- Staatsbeheerde ondernemings werk nie volgens die kragte van vraag en aanbod nie. ✓✓
- Dit raak daarom baie moeilik vir staatsbeheerde ondernemings om die behoeftes te assesser en neig hulle dus om die aanbod van openbare goedere en dienste onder- of oor te voorsien. ✓✓
- Die sensus en ander huishoudelike opnames sowel as plaaslike regeringstrukture verskaf hierdie tipe inligting. ✓✓
- Omdat hulpbronne skaars is, moet die regering besluit watter behoeftes en wie se behoeftes bevredig moet word. ✓✓

- In die privaatsektor word huise gebou volgens die prys wat mense kan en wil betaal. ✓✓
- In die openbare sektore word behuising beskou as 'n sosiale verantwoordelikheid en owerhede verskaf dit volgens die behoeftes van die mense. ✓✓

➤ **Prysbeleid** ✓

- In 'n mark-ekonomie word pryse deur vraag en aanbod bepaal. ✓✓
- Die doel van ondernemings is om hul wins te maksimeer en hulle stel gewoonlik pryse vas om hierdie doel te bereik. ✓✓
- Regering jaag nie die wins maksimerings doel na nie. ✓✓
- Regering neem sekere sosiale, ✓ ekonomiese, politiese en omgewing toestande in ag, sowel as openbare mening. ✓✓
- Gratis dienslewering word betaal deur belastinge ✓✓ en is van toepassing op die meeste gemeenskap- en kollektiewe goedere ✓✓ bv. weermag, polisie, waar kostes en tolgeld gehef word. ✓
- Verbruikerskoste ✓ opsie om te hef, hang af van tegniese redes ✓ bv. koste om 'n dubbelbaan-pad te bou kan deur tolgeld verhaal word.
- Ekonomiese redes ✓ byvoorbeeld dienste soos water en elektrisiteit ✓ wat 'n zero prys het.
- Politieke redes ✓ waar inkome verspreiding beduidend ongelyk is, administratiewe rantsoenering volgens die behoefte, moet plaasvind ✓✓ bv. openbare gesondheid en onderwys. ✓
- Direkte en indirekte subsidies ✓ direkte subsidie ✓ word gebruik om gedeeltes van die kostes te dek ✓✓ en 'n indirekte subsidie word gebruik om geakkumuleerde verliese of tekorte af te skryf. ✓✓
- Staande kostes word beskikbaarheidskoste genoem. ✓✓
- Prysdiskriminasie ✓ verskillende gebruikers het verskillende elastiese verbintenisse met vraag na 'n goed ✓✓ (bv. kommersiële en vervaardigings-besighede betaal hoër koerse as huishoudings en hulle betaal volgens 'n glyskaal). ✓✓

➤ **Parastatale** ✓

- Staatsbeheerde ondernemings ✓ wat eerder 'n diens lewer of wanneer 'n bestaande onderneming genasionaliseer word. ✓✓
- Hulle fokus op die maak van 'n wins en maksimering van koste ten koste van die behoeftes van sommige groepe ✓✓ bv. YSKOR, SAUK, SAL, Spoornet.

(1 punt vir 'n voorbeeld)

➤ **Privatisering** ✓

- Verwys na die proses waar staatsbeheerde ondernemings en bates in staatsbesit aan privaat individue oorhandig of verkoop word. ✓✓
- Koste om staatsbeheerde ondernemings te onderhou en te bestuur is hoog wat kan lei tot hoër belasting en groter openbare skuld. ✓✓
- Nasionalisering is die proses waardeur die staat beheer neem van eienaarskap van bates in private besit en private ondernemings. ✓✓
- Dit sluit in kontraktering van dienste, openbare-private vennootskappe en toename in mededingendheid. ✓✓

(Indien slegs genoem maks. 6 punte)

(Maks. 26)

Addisionele gedeelte**➤ Hoe kan die Suid-Afrikaanse regering doeltreffendheid in dienslewering verbeter?**

- Goedere en dienste behoort voorsien te word in die vereiste hoeveelheid en kwaliteit. ✓✓
- Openbare goedere kan doeltreffend voorsien word as Pareto-doeltreffendheid bereik word. ✓✓
- Minimiseer rompslomp / vermy burokrasie; reëls en prosedures behoort vaartbelyn gemaak te word ten einde die negatiewe impak op dienslewering te minimiseer. ✓✓
- Vermeerder opleiding, doeltreffende opleiding moet aan regering amptenare voorsien word bv. indiensopleiding, her aanleer van vaardighede. ✓✓
- Verbeter motivering deur toekennings te gee aan produktiewe werkers; finansieel of in natura.
- Elimineer korrupsie en sit doeltreffende moniteringsmaatreëls in plek. ✓✓
(Aanvaar enige ander toepaslike antwoord.) **(Maks.10)**

Slot

Indien bogenoemde probleme nie betyds aangespreek word deur die regering nie, sal die regering voortgaan om sy mense in die steek te laat, betreffende dienslewering. ✓✓

(Aanvaar enige ander toepaslike antwoord.)

(Maks. 2)

[40]

VRAAG 6: MAKRO-EKONOMIE**40 PUNTE–40 MINUTE**

Internasionale handel is die ruggraat van ons moderne kommersiële wêreld as produsente in verskeie nasies probeer om baat te vind by 'n uitgebreide mark, eerder as om beperk te word om binne hulle eie grense te verkoop.

- Bespreek uitvoerbevordering as deel van Suid-Afrika se internasionale handelsbeleid. (26 punte)
- Hoekom word Suid-Afrikaanse verbruikers aangemoedig om plaaslik geproduseerde produkte te koop in plaas van ingevoerde goedere? (10 punte)

Inleiding

Aansporings of meganismes om plaaslike vervaardigers aan te moedig om goedere en dienste uit te voer na buitelandse lande. ✓✓
(Aanvaar enige ander toepaslike antwoord.) **(Maks. 2)**

Inhoud**HOOFGEDEELTE****➤ Redes vir uitvoerbevordering.**

- Die land behaal beduidende uitvoer-geleide ekonomiese groei. ✓✓
- Uitvoer bevordering vergroot die produksie-vermoë van die land. ✓✓
- Uitvoermarkte is baie groter as plaaslike markte. ✓✓
- Meer werkers sal in diens geneem word. ✓✓
- Pryse sal verlaag. ✓✓

➤ Metodes van uitvoerbevordering ✓

- Aansporings: die regering voorsien inligting oor uitvoermarkte, navorsing oor nuwe markte, konsessies op vervoerkoste, uitvoerkrediet, ens. ten einde uitvoere te stimuleer. ✓✓
- Subsidies: Dit sluit in direkte en indirekte subsidies. ✓✓
 - Direkte subsidies: Kontant-terugbetalings aan uitvoerders
 - Indirekte subsidies: Terugbetalings op invoertariëwe en algemene belasting-rabatte.
- Handelsneutraliteit: Subsidies gelyk aan invoerbelasting word betaal. ✓✓
- Neutraliteit kan deur liberalisering van handel bereik word.

➤ **Voordele van uitvoerbevordering** ✓

- Daar is geen beperkings op die grootte of skaal nie, aangesien die mark te groot is. ✓✓
- Daar is verhoogde plaaslike produksie. ✓✓
- Wisselkoerse behoort realisties te wees. ✓✓
- Produksie is gebaseer op koste en doeltreffendheid. ✓✓

➤ **Nadele van uitvoerbevordering** ✓

- Die werklike koste van produksie word verlaag deur subsidies en aansporings. ✓✓
- Die gebrek aan mededinging a.g.v. aansporings en subsidies, dwing mededingers uit die mark. ✓✓
- Uitvoerbevordering lei tot verhoogde tariewe en kwotas deur magtige oorsese mededingers.
- Uitvoerbevordering lei tot die beskerming van arbeidsintensiewe nywerhede deur ontwikkelde lande.

(Maks. 26)

➤ **Addisionele gedeelte**

- Bevorder aankope van Suid-Afrikaanse geproduseerde produkte. ✓✓
- Herinstel en diversifisering van 'n land se nywerheidsbasis. ✓✓
- Verhoog mededingende toegevoegde waarde uitvoere aan die res van die kontinent. ✓✓
- Koop plaaslike produkte en bevorder nasionale trots. ✓✓
- 'n Groeiende ekonomie. ✓✓
- Werkskepping ✓✓
- Ondersteun en stimuleer plaaslike produksie ✓✓
- Verhoog 'n land se inkome / verdienste. ✓✓
- Verhoog 'n land se BBP. ✓✓
- Stimuleer SA maatskappye en hulle produkte en dienste. ✓✓
- Om entrepreneurskap en klein, medium en mikro-ondernemings te stimuleer. ✓

(Maks. 10)

Slot

'n Suksesvolle uitvoerbevordering-strategie kan bydra to nywerheidsontwikkeling wat indiensname sal laat toeneem.

(Aanvaar enige ander toepaslike antwoord.)

(Maks. 2)

[40]

TOTAAL AFDELING C: 40
GROOTTOTAAL: 150